

La Platja de Calafell, la nostra companya

Calafell i la seva famosa senya Rec-toria, sempre tan visibles des del mar, de tanta utilitat per als pescadors, descansa a la falda del garbí de la muntanya de llevant del Pujol de les Fonts, amb la Pasterassa i Sant Antoni d'Albinyana, al darrera per un mestral i a dos quilòmetres de la platja. Situat a quaranta metres sobre el nivell del mar, resta sota la mirada protectora del Més Alt de Montmell, a la part de terra on, encara que llunyà, amb els seus 861 metres d'altura, domina majestuós tota la contrada del Baix Penedès.

Entre la serralada dels Pans, a la part de Llevant, i de la Pasterassa i Sant Vicenç, a garbí, li queda oberta una ampla i lliure miranda cap al mar. El seu barri mariner, tocant les aigües de la platja, se situa al centre, limitat per l'Estany, a llevant, i el sanatori de Sant Joan de Déu, a garbí.

La platja de Calafell és un bullit de visitants, a l'estiu, turistes d'amplíssima procedència i una nombrosa colònia, que es nota tot l'any, principalment els caps de setmana i les festes.

El mar, doncs, per diverses motivacions, segueix essent el protagonista. L'atracció de les seves llargues platges de sorra fina i les aigües iodades per les riques algues, li han donat un caràcter i una infraestructura d'estiueig de categoria.

Calafell ja no és aquella vila pescadora que trenta anys enrera tenia setze llums, amb divuit homes de tripulació cadascun, i que al primer quart d'aquest segle va ser la protagonista de la incorporació de les portes de pescar i de l'orsa. Aquella platja d'ambient mariner que havia reunit més de trenta bastiments de vela, dedicats a l'arrossegament del bou i de la vaca, ha passat ja a la història. Els alts edificis, i tota la seva nova construcció, han canviat totalment en pocs anys la fisonomia del barri pescador.

Els trossos de terra el cultiu dels quals els calafellencs alternaven amb l'ofici del mar, quan tenien una estona o els dies que feien festa, plantant encara que fos quatre patates i verdura per a la casa, ja que la majoria d'ells la sabien treballar, han estat venuts, ara un ara altre, com a parcel·les per a edificar, cedint a la força del diner.

La manca del port ha influït decidivament en el jovent pescador perquè, donades les circumstàncies, no l'atregui l'ofici de la mar. Els qui queden avui deixen els bastiments al port de Vilanova, ben segurs, i es desplacen diàriament per terra. El natural veïnatge entre aquestes dues platges ha produït al llarg dels anys els vincles suficients per evitar que la divisió provincial anacrònica i artificial es convertís en obstacle d'uns homes que ens creuem a cada moment mar endintre, tot pescant.

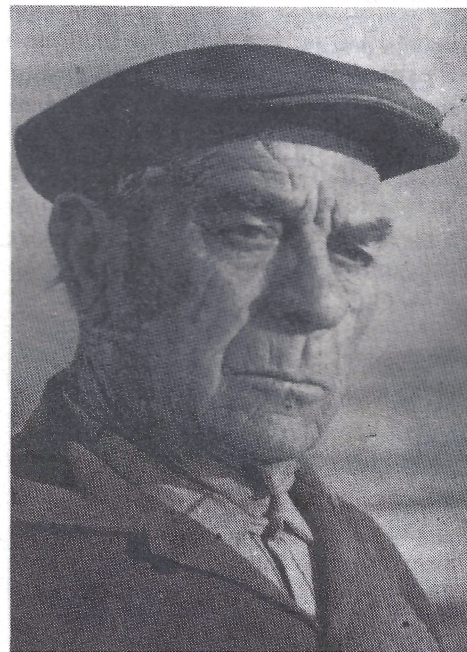
A quin pescador vilanoví no li són familiars els noms de Gallego, Manila, Manco, Cama-sec, Violó, Renec? I quin pescador calafellenc no coneix el Paríciu, Botella, Sendo, Conna, Pau Queta, Ros del Parò, Caboça, Tropa, Bullo? Per això, perquè són tantes les coses que tenim en comú, no podem desentendre'ns d'aquest veïnatge

tan arrelat, que avui encara va en augment. La convivència de cada dia, a fora i a dintre del mateix port, ens ha fusionat més en un mateix poble pescador i en una mateixa mar.

Ha plogut molt, però, des del Calafell pescador de molts anys enrera, que restava tan tranquil, potser una mica massa. Avui dia, ningú no ens ho pot explicar millor que en Salvador Papiol, conegut amb escreix amb el renom de «Manco», de 88 anys, pescador de tota la vida a aquella platja.

Vet ací el que ell ens ha contat. Us ho transcrivim gairebé textualment, talment com ens ho ha dit.

En temps del meu avi hi havia més gent dedicada a nevegar a cabotatge i a treballar a les bótes de Sant Salvador que no pas a pescar. Construïdes les bótes al Vendrell, a la platja les omplien d'aigua. Una vegada repicades i comprovat que no vessaven, s'omplien de licor, disposades a ésser car-

El vell calafellenc Salvador Papiol, conegut per "Manco".

regades als vaixells que fondejaven a aquella vora. Aquí el peix anava barat en no haver-hi tren i no tenir sortida cap a la capital.

En aquell temps no hi havia més que quatre botigues comptades per posar els arreus i baixar les dones a remendar o per fer el ranxo el dia de burro. Quan acabaven la feina o al capvespre se n'anaven cap al poble. Tots vivien dalt de Calafell. Els únics que ens quedàvem aquí baix érem nosaltres. El meu avi va ser el primer poblador de la platja. Estàvem molt poc avesats a rebre visites de forans. Els diumenges, l'avi se n'anava cap a dalt el poble, tot sol o amb la família. Aquí baix no venia ningú.

Un dia, a la tarda, es presentà un home, amb una capa i un barret, tot negre. Es veu

que tenia tractes amb un pescador d'aquí per comprar-li una barca per a carregar llast. Venia de Barcelona. Allí hi havia uns bastiments que es dedicaven a buscar llast, sota de Montjuïc i a la part de llevant del riu, que era sorra més gruixuda, com a grava. Llavors la portaven a bord dels vaixells de vela. En aquell temps es creien que, una vegada descarregats, en haver de marxar de buit, era convenient de posar llast, o sigui pes a sota, per aconseguir per al vaixell una millor estabilitat.

Aquell diumenge havia baixat un pescador del poble a fer feina, a arriar l'art, plegar la cala, preparar el bastiment per anar en sent demà a pescar. Es veu que era l'únic que restava en aquell moment a la platja. Li deien «Quet» de motiu. No era sencer, com els altres. Era una miqueta torbat. Es veu que aquell home, vingut de la capital, amb aquella indumentària, estranya llavors en les notes viles, se li va dirigir, en la seva llengua andalusa. El Quet era dalt del bastiment. S'espantà en no entendre res del que li deia. Esparverat, es posà a córrer. Les cames li tocaven al cul. El meu avi, el pare, la mare, i tota la colla, en fer-se fosc tornaven a casa. En veure'l que anava corrents cap amunt, li varen preguntar:

—Quet, on vas tan corrents?

Només va saber contestar:

—Un home que fa preguntes...! Un home que fa preguntes...!

Tot i coneixent-lo, la cosa els va impressionar. Tots plegats giraren cua a dalt el poble, pel que pogués ser.

En aquell temps, els bastiments anaven sense coberta. Jo n'he conegut de proa cap a popa amb tota l'escotilla oberta i amb quarters corredissos. En temps del meu pare encara pescaven sense coberta. La barca que ell va comprar a l'Estartit, d'uns 45 pams, era sense, però tenia una mica de proa i a banda i banda portava uns corredors. Les orles tampoc no eren fermes. Eren postisses. Tenien uns sortints fixos que es deien macarrons, amb regates a banda i banda. Entre macarró i macarró encastaven unes falques, o sigui uns trossos de taula per tancar més la barca, que es treia a l'hora de bogar. Així el rem quedava més baix i es podia accionar millor. Aquells bastiments eren molt falsos perquè et clavava un cop de mar i entrava tota l'aigua a bord.

No vaig anar amb orsa fins que vaig tenir vint-i-cinc anys. Tal com anaven abans els bastiments era com si anéssim perduts. Amb orsa era com si anéssim amb motor. Els bastiments quillats d'allà a garbí no en portaven, però aquí, a les nostres platges, amb barques molt planes, si no en portaven, queien molt.

Vàrem fer fer una barca, a Mataró, a un calafat que li deien el «Badat». En va treure un dibuix. Tenia un carenat molt bonic. Avui és exposat en miniatura al museu de les Drassanes, de Barcelona, i encara hi diu «barca del Manco». El primer dia d'anar a

la mar tot estava endegat però el mecànic no tenia enllestida l'orsa. Per no fer burro vàrem sortir a pescar. El vent era fresc de llevant. Després de fer el bol anàrem a xorrar davant de Sant Vicenç, en quaranta braces. Proa a casa, ben caçats d'escota, quan érem més a terra ens va anar mancant el vent. Com que hi havia bastant de trapeig anàvem caient a l'arrossa i no tiràvem endavant. Amb el vent vàrem haver de donar fondo, en mar de sis o set braces, davant de Sant Salvador. En un bot ens emportàrem el peix cap a terra. Totes les altres barques varen anar de la volta a casa. Posàrem a la nostra barca una orsa de catorze pams d'alçada i trenta-quatre robes de pes. Ja era suficient per a desafiar els motors, els primers que hi havia.

A Calafell hi havia tres parelles, cadascuna de les quals eren d'un sol amo. La del Manco, la d'en Feliu i la d'en Cama-sec. De parelles, en total, n'hi havia setze. La majoria de les vegades, però, s'ajuntaven dos bastiments d'amos diferents i anaven al bou.

Per treure els bastiments a la platja hi havia dues o tres colles de cavalls de pagesos, terristes. Si no n'hi havia prou amb un, posaven els que calgués. Tiraven amb tall, o sigui corriola. Més endavant va venir un home de Vilanova, conegut per «Palaia», i els pescadors li vam proposar que muntés una màquina, la qual va funcionar amb motor de betzina. La segona màquina va ser muntada durant la guerra civil, amb motor elèctric. Fou pagada amb peix. Els pescadors oferíem diners, però la casa no en va voler, per l'escassetat de menjar que hi havia llavors. Estiguérem molt de temps enviant peix cada dia.

A la vela, pescàvem generalment de dia.

En Papiol, l'any 1956, quan encara menava el seu bastiment, davant de la seva estimada platja de Calafell.

Però quan era calma aprofitàvem l'oratge de la nit. Calafell era la millor mar d'aquesta costa, perquè, de nit, de davant de casa fins a Barà, sempre tirava la terrària, mentre que a la Torre i als Pans (davant de Segur) era calma blanca. Per això, aquí als Pans el peix sempre estava reposat i ple perquè no es podia pescar.

El fet de portar gel a bord començà aquí l'any 1910. El portaven del Vendrell i de Vilanova. Fins llavors, els peixaters posaven el peix, principalment el blau, en portadores, amb sal. L'any 1918 tinguérem la

primera màquina de fer gel. El peix es venia, aprofitant un tren que passava expressament per allà a les vuit del vespre. Els pescadors que podien vendre'l abans, el venien més car per donar temps als peixaters forasters de poder-se'l emportar. No hi havia cotxes o camions dedicats a aquesta feina.

Aquell bastiment del qual he parlat abans va ser fet amb la idea d'anar a la vaca. Una vaca que madrés podia igualar-se amb les parelles, però encara que fessin menys, també a l'hora de partir eren més pocs. Fou l'últim bastiment que es construí per anar a la vela. La vàrem armar més moderna i amb unes veles que aprofitaven tot el vent. Les malletes, de quaranta braces, pesaven vint quilos. Les nostres en pesaven només deu. Desempescàvem la mar, igualant-nos molts dies als bous.

Un dia, amb vent de llevant, vàrem anar a vendre a la Torre. Fèrem peixatada grossa. De lluç, només vuit arroves. La calada valgué noranta-vuit duros. Si s'hagués construït un port i no haguessin vingut els motors, al preu que ara va el peix, els pescadors s'haguessin fet rics. Les nostres mars n'estaven plenes, de peix.

Tot això és part del que ens ha dit el vell «Manco». Ha estat el seu fill Vicenç, persona molt sensible i aimant de la cultura, qui ens ha facilitat l'entrevista. En tot cas, un altre dia continuarem escudrinant-lo. Ho hem d'aprofitar perquè d'homes com ell, amb el cap clar, amb els anys que porta al damunt, ja no en queden.

J. A.

N. de R.- Aquest text ha estat extret del llibre «LA NOSTRA MAR», publicació del Museu del Mar de Vilanova i la Geltrú, de juny del 1982.

**

RESIDENCIA
APARTAMENTS

COSTA D'OR